

Correctievoorschrift HAVO

2015

tijdvak 2

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 63 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Kledingindustrie in Bangladesh

1 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat (de waarde van) de kledingexport in Aziatische landen tussen 2005 en 2011 sneller is gegroeid dan in de centrumlanden.

2 maximumscore 1

De kledingindustrie in Europese landen maakt vooral exclusieve/gespecialiseerde kleding / wil snel in kunnen springen op de snel veranderende modetrends.

Vraag	Antwoord	Scores
3	maximumscore 3 Juiste kenmerken zijn: – lage kosten voor bedrijfspanden / grond – weinig/soepele regels voor arbeidsomstandigheden (waardoor weinig kosten gemaakt hoeven te worden) – soepele milieuwetgeving (waardoor weinig kosten gemaakt hoeven te worden) – lage belastingtarieven	
	per juist kenmerk	1
4	maximumscore 2 Een juist antwoord is: • Onder druk van de (buitenlandse) publieke opinie wordt Bangladesh gedwongen de arbeidsomstandigheden in de kledingfabrieken te verbeteren • De productie van kleding zal door negatieve publiciteit minder vaak in Bangladesh gevestigd worden / naar andere landen verplaatst worden	1 1

Opgave 2 – Bevolkingsdichtheid

5	maximumscore 2 • a bevolkingsspreiding • b leeftijdsopbouw / bevolkingsopbouw / leeftijdsverdeling	1 1
6	maximumscore 1 a India b Zuid-Korea c Australië	
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen als alle drie de landen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.</i>	
7	maximumscore 3 • Uit het antwoord moet blijken dat in landen met een hoog bnp per inwoner de gezinnen (in de stad) kleiner / steden ruimer opgezet zijn dan in landen met een laag bnp per inwoner • Monaco • Egypte	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Juiste argumenten vóór de stelling zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Steeds meer plattelandsbewoners zullen voor werk naar de steden trekken en in de dichtbebouwde (krotten)wijken terecht komen. – In de steden vindt door de (hoge) natuurlijke bevolkingsgroei verdichting plaats / neemt de bewoningsgraad in huizen toe. • Een juist argument tégen de stelling is: <ul style="list-style-type: none"> De rijkere middenklasse zal verhuizen / suburbaniseren (naar de ruimer opgezette wijken aan de randen van de steden). 	<p>1</p> <p>1</p>

Aarde

Opgave 3 – Klimaten in Zuid-Amerika

9	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a Vitória b Buenos Aires c Antofagasta d Punta Arenas 	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie of twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0
10	maximumscore 2	
	Uit de uitleg moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • gebieden die verder van de evenaar afliggen een gedeelte van het jaar onder invloed staan van hoge luchtdruk / niet onder invloed van de ITCZ staan (oorzaak) • waardoor deze gebieden een droge periode kennen (gevolg) 	<p>1</p> <p>1</p>
11	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • het C-klimaat en het E-klimaat • de hoge ligging / het Andesgebergte 	<p>1</p> <p>1</p>

Opmerking

Alleen als beide hoofdklimaten uit het systeem van Köppen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2	
	• Pampas en Patagonia	1
	• Het is er te droog voor de groei van bomen / Er valt te weinig neerslag voor de groei van bomen	1
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen als beide deelgebieden juist zijn, 1 scorepunt toekennen.</i>	

Opgave 4 – Banff National Park

13	maximumscore 2	
	• Rocky Mountains	1
	• Alpine plooiing(sfase)	1
14	maximumscore 2	
	Juiste beschrijvingen zijn:	
	• Water sijpelt in rotsspleten en bevriest (en zet daarbij uit)	1
	• waarbij spleten in het gesteente verder opengedrukt worden / steenfragmenten loskomen van het vaste gesteente	1
	of	
	• Op de steile hellingen bestaan tussen dag en nacht grote temperatuurverschillen	1
	• waardoor gesteente steeds zal krimpen (bij afkoeling) en uitzetten (bij opwarming) en uiteindelijk zal barsten	1
15	maximumscore 1	
	puinhelling	
16	maximumscore 2	
	d - e - b - a - c	

Opmerking
Als door het weglaten van één foutief geplaatste letter een verder foutloze reeks ontstaat, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – Economie van Indonesië

- 17 maximumscore 2**
- Juiste economische kenmerken zijn: 1
 - een sterke groei van het bnp
 - een snelle economische groei
 - een snelle industrialisatie
 - een exportgeoriënteerde industrie
 - Een juist demografisch kenmerk is: 1
de grote bevolkingsomvang
- 18 maximumscore 2**
- Papua: de primaire sector / landbouw en visserij 1
 - Bali: de tertiaire sector / diensten 1
- 19 maximumscore 1**
Java
- 20 maximumscore 2**
Uit de redenering moet blijken dat
- de Molukken binnen Indonesië een perifeer gebied vormen 1
 - zodat het aandeel werkenden in de formele sector kleiner zal zijn dan het gemiddelde van Indonesië 1
- 21 maximumscore 2**
- Een juist argument vóór de stelling is: 1
Door exportvalorisatie zullen meer Indonesiërs een (goed)betaalde baan krijgen / welvarender worden, zodat het verdiende geld ook in de informele sector uitgegeven wordt (en de omvang daarvan groter wordt).
 - Een juist argument tégen de stelling is: 1
Door exportvalorisatie zullen er meer officiële/geregistreerde banen komen, zodat mensen de informele sector kunnen ontvluchten (en het aandeel werkenden in de informele sector kleiner wordt).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – De Bromo op Java

- 22 maximumscore 3**
 Uit de beschrijving moet blijken dat
- er voor de kust van Java een oceanische plaat onder een continentale plaat duikt / subductie optreedt 1
 - waarbij de onderduikende plaat smelt / er omhooggerichte magmastromen ontstaan 1
 - de Sundaplaat / Euraziatische plaat en de Australische / Indisch-Australische plaat 1
- Opmerking*
Alleen als beide tektonische platen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.
- 23 maximumscore 1**
 zuiden
- 24 maximumscore 2**
 Uit de beschrijving moet blijken dat
- bij een (explosieve) vulkaanuitbarsting de magmakamer (deels) geleegd werd 1
 - waarna de vulkaantop instortte (en een caldera ontstond) 1
- 25 maximumscore 2**
- modderstromen/lahars 1
 - december-maart 1

Leefomgeving

Opgave 7 – Van kanalisering naar Ruimte voor de Rivier

- 26 maximumscore 2**
 Juiste ingrepen zijn:
- verharding/verstening (van het oppervlak)
 - ontbossing
 - de aanleg van riolering
- per juiste ingreep 1
- Opmerking*
Aan een antwoord waarin de aanleg van stuwdammen/stuwen wordt genoemd, geen scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 1 Juiste kenmerken zijn: – De Maas heeft een relatief onregelmatig (afvoer)regiem. – De Maas vervoert in de zomer weinig water / heeft in de zomer een relatief klein debiet / is een regenrivier. – De Maas heeft in Nederland een relatief groot verval / verhang.	
28	maximumscore 1 het Rijnwater verdelen over de Rijntakken / de toevoer van zoet water naar Noord-Nederland / het IJsselmeer reguleren	
29	maximumscore 2 • Een juiste oorzaak van het lager komen te liggen van het binnendijkse gebied is: In het binnendijkse gebied vindt inklinking/bodemdaling plaats. • Een juiste oorzaak van het hoger komen te liggen van de uiterwaarden is: In de uiterwaarden vindt sedimentatie plaats.	1 1
30	maximumscore 2 • Juiste voordelen zijn: – De kans op een catastrofale overstroming neemt hierdoor af. – Veiligheid kan gecombineerd worden met natuur en recreatie. • Juiste nadelen zijn: – Het is een relatief kostbaar beleid. – Bepaalde functies van het landschap (zoals wonen en akkerbouw) zijn niet meer / in mindere mate mogelijk in gebieden waar ruimte voor de rivieren wordt gemaakt.	1 1

Opgave 8 – Maastricht Céramique

31	maximumscore 2 • Een juiste oorzaak op mondiale schaal is: De industrie werd verplaatst naar lagelonenlanden. • Juiste oorzaken op lokale schaal zijn: – De traditionele industrie zorgde voor overlast/vervuiling/zwaar vrachtverkeer in de stad. – de matige bereikbaarheid van de stad voor vrachtverkeer – het gebrek aan ruimte voor uitbreiding in de stad	1 1
32	maximumscore 2 • In Céramique worden meerdere functies (wonen, werken, recreëren) gecombineerd • met dit beleid probeert de overheid de mobiliteit terug te dringen / een aantrekkelijkere leefomgeving in de steden te realiseren	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
33	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Juiste antwoorden voor de ligging zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Céramique ligt relatief dicht bij het station van Maastricht. – Céramique ligt in/vlak bij de binnenstad van Maastricht. • Een juist antwoord voor het industriële verleden is: De beschikbaarheid van oude fabriekspanden/industrieel erfgoed maken Céramique een aantrekkelijke wijk voor creatieve bedrijven. 	<p>1</p> <p>1</p>
34	maximumscore 2	
	Een juiste redenering is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen Nederland / Op nationale schaal heeft Maastricht een perifere / ongunstige relatieve ligging • maar over de landsgrenzen heen / Binnen de Euregio Maas-Rijn heeft Maastricht een centrale / gunstige relatieve ligging 	<p>1</p> <p>1</p>

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1	
bron 1	bron: WTO
bron 2	vrij naar: www.nrc.nl
Opgave 2	
bron 1	bron: UN, Demographia
Opgave 3	
bron 1	vrij naar: www.klimadiagramme.de
Opgave 4	
bron 1	vrij naar: desktopwallpaperspace.com
Opgave 5	
bron 1	vrij naar: www.ilo.org/jakarta
Opgave 6	
bron 1	bron: http://wikitravel.org
Opgave 8	
bron 1	bron: Cito
bron 2	vrij naar: googlemaps